

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Agenda, Sev Ritvale Osnabrvdense

Franz Wilhelm <Osnabrück, Bischof>

Coloniæ Agrippinæ

De visitatione & cura infirmorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41233

Allmächtig Gott / der zu erbarmen mild vnd geneigt ist / werde ewre Sünden / in den vielen vnd thewren verdiensten Christi ewres Erlösers leicht verbergen / vnd ewre Mißhandlung omb Christi willen / der ihm wolgefällt / des Glied ihr worden seit / leicht vergessen / vnd könne wider alle anstellung vnd trennung des Teuffels / durch seine Gnad euch wol erhalten / daß ihr vor dem Gewalt des Feindes wol sicher bleiben werdet in Christo ewrem Erlöser / der schon zuvor den Teuffel für euch überwunden vnd krafftlos gemacht hat. In demselben ewrem Seligmacher werdet ihr wol von Sünden vnd verdammuß erlöset werden / vnd ewre Seel zu dem ewigen Leben / Freud / vnd Seligkeit erhalten mögen. Die verleihe euch vnd vns allen der Allmächtig gütig vnd Barmherzig Gott / durch Christum Jesum vnsern Herrn / Amen.

Quibus omnibus per actis, admonebit domesticos & ministros infirmi, ut, si morbus ingravescat, vel infirmus incipiat agonizare, statim ipsum Parochum accersant, ut morientem adjuvet, ejusque animam Deo commendet: sed, si mors immineat priusquam discedat, Sacerdos animam Deo rite commendabit.

DE VISITATIONE ET CVRA INFIRMORVM.

Parochus in primis meminisse debet, non postremas esse muneris sui partes, egrotantium curam habere. Quare, cum primum noverit, quempiam ex fidelibus curæ suæ commissis egrotare, non expectabit ut ad eum vocetur, sed ultro ad illum accedat, idque non semel tantum, sed sæpius, quatenus opus fuerit: horteturque parochiales suos, ut ipsum admoneant, cum aliquem in Parochia

sua

sua egrotare contigerit, præcipue se morbus gravior fuerit.

Ad hoc juvabit, præsertim in amplis Parochiis, egrotorum notam seu catalogum habere, ut cujusque statum & conditionem cognoscat, eorumque memoriam facilius retinere, & illis opportune subvenire possit.

Quod si Parochus, legitime impeditus, infirmorum (ut quando plures sunt,) visitationi interdum vacare non potest; id præstandum curabit per alios Sacerdotes, si quos habet in Parochia sua, aut saltem per laicos homines, pios, & Christiana charitate præditos.

Egrotos visitans, eâ qua Sacerdotes Domini decet honestate & gravitate se habeat, ut non aegris solum, sed etiam sibi & domesticis, verbo & exemplo proficit ad salutem.

Eorum vero præcipuam curam geret, qui, humanis auxiliis destituti, benigni ac providi pastoris charitatem & operam requirunt. Quibus si non potest ipse succurrere de suo, & eleemosynas illis, prout debet si facultas suppetit, erogare; quantum fieri potest, sive per Charitatis vel alterius nominis Confraternitatem, si in ea civitate vel loco fuerit, sive per privatas sive per publicas collectas & eleemosynas, illorum necessitatibus succurrendum curabit.

In primis autem spiritualem egrotantium curam suscipiat, omnemque diligentiam in eo ponat, ut in via salutis eos dirigat, atque à diabolicis insidiis, salutarium adjumentorum præsidio, defendat ac tueatur.

Accedat autem ad egrotum ita paratus, ut in promptu habeat argumenta, ad persuadendum apta; ac præsertim Sanctorum exempla, quæ plurimum valent; quibus eum in Domino consoletur, excitet, ac recreet. Horteturque, ut omnem spem suam in Deo ponat, peccatorum suorum pœniteat, divinam misericordiam imploret, & infirmitatis pœnas, tamquam paternam Dei visitationem, patienter ferat, & ad salutem suam provenisse credat, ut vitam moresque suos melius instituat.

Deinde, quâ par est prudentiâ & charitate, hominem ad sacram confessionem inducat, & confitentem audiat, etiam si velit totius vitæ peccata confiteri; ac, si opus fuerit, tam infirmo, quam ejus familiaribus vel propinquis, in memoriam revocet, quod Lateranensis Concilii ac plurium summorum Pontificum decretis cavetur sub gravibus pœnis, ne Medici ultra tertiam vicem egrotos visitent, nisi prius ipsis certò constet, illos confessionis Sacramento rite expiatis fuisse.

Illud præterea diligenter servari curabit, ne quis pro corporali salute aliquid egroto suadeat, vel adhibeat, quod in detrimentum animæ convertatur.

Vbi verò periculum imminet, Parochus monebit egrotum, ne demonum astutiâ, neque Medicorum pollicitationibus, neque propinquorum aut amicorum blanditiis, se ullo modo decipi sinat, quo minus ea, quæ ad animæ salutem pertinent, opportune procuret, & qua par est devotione & celeritate, sancta Sacramenta, dum sana mens est integrique sensus, religiose suscipiat, citra fallacem illam ac perniciosam procrastinationem, quæ plurimos ad æterna supplicia perduxit, indiesque fallente diabolo perducit.

Quod si aeger aliquis, hortationibus ac monitis Sacerdotum, vel amicorum & domesticorum consiliis, adduci non potest, ut velit peccata sua confiteri, tunc non omnino desperanda res est; sed, quamdiu ille vivit, repetendæ sunt frequentes, variæ, & efficaces Sacerdotum & aliorum piorum hominum exhortationes; præponendæque æternæ salutis damna, & sempiternæ mortis supplicia; ostendendæque immensa Dei misericordia, eum ad pœnitentiam provocantis, ad ignoscendum paratissimi. Adhibendæ sunt etiam tum privatæ tum publicæ ad Deum preces, ad divinam gratiam impetrandam pro salute miseri decumbentis.

Videbit denique Sacerdos, quibus potissimum tentationibus aut pravis opinionibus aeger sit subjectus, eique, prout opus fuerit, apta remedia prudenter adhibebit.

Sacras imagines, Christi Domini crucifixi, beatæ Mariæ Virginis, & Sancti quem æger præcipue veneratur, ob oculos ejus apponi curabit. Vasculum item adsit Aqua benedicta, qua frequenter aspergatur.

Proponet etiam ægotanti, prout ejus conditio feret, aliquas breves Orationes, & pias mentis ad Deum excitationes; præsertim versiculos è Psalmorum libro, vel Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam, Symbolum Fidei, vel Passionis Domini nostri meditationem, & Sanctorum martyria & exempla, ac celestis gloriæ beatitudinem. Hæc tamen opportune & discretè suggerantur, ne ægroti molestia, sed levamen, afferatur.

Consoletur infirmum, dicens, se pro eo in Missæ sacrificio & aliis precibus oraturum, curaturumque ut alii itidem pro eo faciant; idque re ipsa præstabit.

Si morbus gravior vel cum periculo fuerit, ægroti suadeat, ut, dum integra mente est, rem suam omnem rectè constituat, & testamentum faciat; si quid habeat alienum, restituat, & ad remedium animæ suæ, pro facultatibus, quod in Domino ei placuerit, disponat; sed, hæc suggerendo, omnis avaritiæ nota caveatur.

Hortetur denique, ut, si convaluerit, ante omnia ad Ecclesiam veniat, ubi Deo gratias agat de restituta valetudine, & sacram Communionem pie suscipiat, ac deinceps meliorem vitæ disciplinam teneat.

Sequentes preces, omnes vel ex parte, prout tempus & ægotorum conditio feret, arbitrio Sacerdotis dici vel omitti possunt.

Sacerdos igitur, infirmi cubiculum ingressus, primum dicat: Pax huic domui. Resp. Et omnibus habitantibus in ea. Mox infirmum, & lectum ejus, & cubiculum, aspergat aquâ benedictâ, dicens

Pag. 123.

Antiphonam. Asperges me Domine, &c. ut supra. Deinde, erga infirmum, officium suum præstet, ut supra dictum est. Quo præstito, vel antequam discedat, dicere poterit, supra infirmum, aliquem Psalmum ex quatuor prioribus Pœnitentialibus, vel Psalm. 90,

Pag. 126.

Qui habitat in adiutorio &c. cum Gloria Patri in fine. Postea dicat: Kyrie eleïson. Christe eleïson. Kyrie eleïson. Pater noster, &c. *Vers.* Et ne nos inducas in tentationem. *Resp.* Sed libera nos à malo. *Vers.* Salvum fac servum tuum. (ancillam tuam.) *Resp.* Deus meus sperantem in te. *Vers.* Mitte ei Domini auxilium de sancto. *Resp.* Et de Sion tuere eum. (eam.) *Vers.* Nihil proficiat inimicus in eo. (ea.) *Resp.* Et filius iniquitatis non apponat nocere ei. *Vers.* Esto ei Domine turris fortitudinis. *Resp.* A facie inimici. *Vers.* Dominus opem ferat illi. *Resp.* Super lectum doloris ejus. *Vers.* Domine exaudi orationem meam. *Resp.* Et clamor meus ad te veniat. *Vers.* Dominus vobiscum. *Resp.* Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DEus, cui proprium est, misereri semper & parcere: suscipe deprecationem nostram: ut nos, & hunc famulū tuum, (hanc famulam tuam,) quos delictorum catena constringit, miseratio tuæ pietatis clementer absolvat.

Deus,

Deus, infirmitatis humanæ singulare præfidium, auxilii tui, super infirmum famulum tuum, (infirmam famulam tuam,) ostende virtutem, ut, ope misericordiæ tuæ adjutus, (adjuta,) Ecclesiæ tuæ sanctæ incolumis repræsentari mereatur.

Concede hunc famulum tuum, (hanc famulam tuam,) quæsumus Domine Deus, perpetua mentis & corporis sanitate gaudere, & gloriosa B. Mariæ semper Virginis intercessione, à præsentis liberari tristitia, & æterna perfrui lætitia. Per Christum Dominum nostrum. *Resp.* Amen.

Benedictio Dei omnipotentis, Patris, ✠ & Filii, & Spiritus sancti, descendat super te, & maneat semper. *Resp.* Amen.

Deinde aspergat eum aqua benedicta.

Qui sequuntur Psalmi, & Evangelia, cum Precibus, pro temporis etiam opportunitate & agrotantium pio desiderio, Sacerdotis arbitrio dici poterunt.

Psalmus 6. Domine ne in furore tuo arguas me, &c. ut supra. in fine, Gloria Patri. Sicut *pag. 148.*
erat.

Vers. Dominus vobiscum. *Resp.* Et cum spiritu tuo.

Vers. Sequentia sancti Evangelii secundum Matthæum. *Resp.* Gloria tibi Domine.

Z

Dum

Dum Sacerdos dicit : Sequentia sancti &c. faciat signum crucis de more super se, in fronte, ore, & in pectore; similiter super infirmum, si fuerit masculus, & is ob infirmitatem non potest se signare.

Si autem fuerit femina, dum Sacerdos se signat, illa per semetipsam in locis predictis se signet, si potest; si vero non potest, alia mulier eam signet; & hoc idem in sequentibus Evangeliiis servetur.

Matth. 8.

IN illo tempore: Cum introisset Iesus Capharnaum, accessit ad eum Centurio, rogans eum, & dicens: Domine, puer meus jacet in domo paralyticus, & male torquetur. Et ait illi Iesus: Ego veniam, & curabo eum. Et respondens Centurio, ait: Domine non sum dignus, ut intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, & sanabitur puer meus. Nam & ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites, & dico huic, Vade, & vadit; & alii, Veni, & venit; & servo meo, Fac hoc, & facit. Audiens autem Iesus, miratus est; & sequentibus se dixit: Amen dico vobis, non inveni tantam fidem in Israël. Dico autem vobis, quod multi ab Oriente & Occidente venient, & recumbent cum Abraham, Isaac, & Iacob in regno cælorum: filii autem regni ejicientur in tenebras

bras

bras exteriores : ibi erit fletus, & stridor dentium. Et dixit Iesus Centurioni : Vade, & sicut credidisti, fiat tibi. Et sanatus est puer in illa hora. Oremus.

OMnipotens sempiterne Deus, salus æterna credentium, exaudi nos pro infirmo famulo tuo *N.* (infirma famula tua *N.*) pro quo (qua) misericordiæ tuæ imploramus auxilium, ut, reddita sibi sanitate, gratiarum tibi in Ecclesia tua referat actiones. Per Christum Dominum nostrum. *Resp.* Amen.

Psalmus 15.

Conserva me, Domine, quoniam speravi in te : dixi Domino, Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges.

Sanctis, qui sunt in terra ejus : mirificavit omnes voluntates meas in eis.

Multiplicatæ sunt infirmitates eorum ; postea acceleraverunt.

Non congregabo conventicula eorum de sanguinibus : nec memor ero nominum eorum per labia mea.

Dominus pars hæreditatis meæ, & calicis mei : tu es qui restitues hæreditatem meam mihi.

Funes ceciderunt mihi in præclaris : etenim hæreditas mea præclara est mihi.

Benedicam Dominum, qui tribuit mihi intellectum: insuper & usque ad noctem increpauerunt me renes mei.

Providebam Dominum in conspectu meo semper: quoniam à dextris est mihi, ne commovear.

Propter hoc lætatum est cor meum, & exultavit lingua mea: insuper & caro mea requiescet in spe.

Quoniam non derelinques animam meam in inferno: nec dabis sanctum tuum videre corruptionem.

Notas mihi fecisti vias vitæ, adimplebis me lætitia cum vultu tuo: delectationes in dextera tua usque in finem.

Gloria Patri, & Filio, &c. Sicut erat &c.

Vers. Dominus vobiscum. *Resp.* Et cum spiritu tuo.

Vers. Sequentia S. Euangelii secundum Marcum. *Resp.* Gloria tibi Domine.

Marc. 16.

IN illo tempore: Recumbentibus undecim discipulis, apparuit illis Iesus, & exprobravit incredulitatem eorum, & duritiam cordis; quia his, qui viderant eum resurrexisse, non crediderunt. Et dixit eis: Euntes in mundum universum, prædicate Euangelium

omni

omni creaturæ. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit: qui verò non crediderit, condemnabitur. Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur. In nomine meo dæmonia ejicient: linguis loquentur novis; serpentes tollent: & si mortiferum quid biberint, non eis nocebit. Super ægros manus imponent, & bene habebunt. Oremus.

Virtutum cælestium Deus, qui ab humanis corporibus omnem languorem & omnem infirmitatem, præcepti tui potestate, depellis: adesto propitius huic famulo tuo N. (famulæ tuæ N.) ut, fugatis infirmitatibus, & viribus receptis, nomen sanctum tuum, instaurata protinus sanitate, benedicat. Per Christum Dominum nostrum. *Resp.* Amen.

Psalmus 19.

EXaudiat te Dominus in die tribulationis: protegat te nomen Dei Iacob.

Mittat tibi auxilium de sancto: & de Sion tueatur te.

Memor sit omnis sacrificii tui: & holocaustum tuum pingue fiat.

Tribuat tibi secundum cor tuum: & omne consilium tuum confirmet.

Lætabimur in salutari tuo: & in nomine Dei nostri magnificabimur.

Impleat Dominus omnes petitiones tuas :
nunc cognovi , quoniam saluum fecit Domi-
nus Christum suum.

Exaudiet illum de cælo sancto suo : in po-
tentatibus salus dexteræ ejus.

Hi in curribus , & hi in equis : nos autem
in nomine Domini Dei nostri invocabimus.

Ipsi obligati sunt , & ceciderunt : nos au-
tem surreximus , & erecti sumus.

Domine , saluum fac regem : & exaudi
nos in die , qua invocaverimus te.

Gloria Patri, &c.

Vers. Dominus vobiscum. *Resp.* Et cum
spiritu tuo.

Vers. Sequentia sancti Euangelii secundum
Lucam. *Resp.* Gloria tibi Domine.

Luc. 4.

IN illo tempore: Surgens Iesus de Synago-
ga , introivit in domum Simonis. Socrus
autem Simonis tenebatur magnis febribus :
& rogaverunt illum pro ea. Et stans super il-
lam, imperavit febrî; & dimisit illam: & con-
tinuo surgens , ministrabat illis. Cum autem
sol occidisset, omnes, qui habebant infirmos
variis languoribus, ducebant illos ad Iesum.
At ille , singulis manus imponens , curabat
eos.

Ore-

Oremus.

Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, qui fragilitatem humanæ conditionis, infusa virtutis tuæ dignatione, confirmas, ut salutaribus remediis pietatis tuæ corpora nostra & mentes vegetentur: super hunc famulum tuum (hanc famulam tuam) propitius intende, ut, omni necessitate corporeæ infirmitatis exclusâ, gratia in eo (ea) pristinae sanitatis perfectè reparetur. Per Christum Dominum nostrum. *Resp.* Amen.

Psalmus 85.

Inclina, Domine, aurem tuam, & exaudi me: quoniam inops & pauper sum ego.

Custodi animam meam, quoniam sanctus sum: salvum fac servum tuum, Deus meus sperantem in te.

Miserere mei Domine, quoniam ad te clamavi tota die: lætifica animam servi tui, quoniam ad te Domine animam meam levavi.

Quoniam tu Domine suavissimus, & mitis: & multæ misericordiæ omnibus invocantibus te.

Auribus percipe Domine orationem meam: & intende voci deprecationis meæ.

In die tribulationis meæ clamavi ad te, quia exaudisti me.

Non

Non est similis tui in diis Domine : & non est secundum opera tua.

Omnes gentes, quascunque fecisti, venient, & adorabunt coram te Domine : & glorificabunt nomen tuum.

Quoniam magnus es tu, & faciens mirabilia : tu es Deus solus.

Deduc me Domine in via tua, & ingrediar in veritate tua : lætetur cor meum, ut timeat nomen tuum.

Confitebor tibi Domine Deus meus in toto corde meo : & glorificabo nomen tuum in æternum.

Quia misericordia tua magna est super me : & eruisti animam meam ex inferno inferiori.

Deus, iniqui insurrexerunt super me, & synagoga potentium quæsierunt animam meam : & non proposuerunt te in conspectu suo.

Et tu Domine Deus, miserator & misericors : patiens, & multæ misericordiæ, & verax.

Respice in me, & miserere mei : da imperium tuum puero tuo, & salvum fac filium ancillæ tuæ.

Fac mecum signum in bonum, ut videant qui oderunt me, & confundantur : quoniam

tu Do-

tu Domine adjuvisti me, & consolatus es me.

Gloria Patri. Sicut erat, &c.

Vers. Dominus vobiscum. *Resp.* Et cum spiritu tuo.

Vers. Sequentia sancti Evangelii secundum Ioannem. *Resp.* Gloria tibi Domine.

Joannis 5.

IN illo tempore: Erat dies festus Iudæorum, & ascendit Iesus Ierosolymam. Est autem Ierosolymis probatica piscina, quæ cognominatur Hebraice Bethesda, quinque porticus habens. In his jacebat multitudo magna languentium, cæcorum, claudorum, aridorum, expectantium aquæ motum. Angelus autem Domini descendebat secundum tempus in piscinam; & movebatur aqua. Et qui prior descendisset in piscinam post motionem aquæ, sanus fiebat, à quacunque detinebatur infirmitate. Erat autem quidam homo ibi, triginta & octo annos habens in infirmitate sua. Hunc cum vidisset Iesus jacentem, & cognovisset, quia multum jam tempus haberet, dicit ei: Vis sanus fieri? Respondit ei languidus: Domine, hominem non habeo, ut, cum turbata fuerit aqua, mittat me in piscinam: dum venio enim ego,

A a alius

alius ante me descendit. Dicit ei Iesus: Surge, tolle grabatum tuum, & ambula. Et statim sanus factus est homo ille, & sustulit grabatum suum, & ambulabat. Erat autem Sabbatum in die illo. Dicebant ergo Iudæi illi, qui sanatus fuerat: Sabbatum est, non licet tibi tollere grabatum tuum. Respondit eis: Qui me sanum fecit, ille mihi dixit; Tolle grabatum tuum, & ambula. Interrogaverunt ergo eum: Quis est ille homo, qui dixit tibi; Tolle grabatum tuum, & ambula? Is autem, qui sanus fuerat effectus, nesciebat, quis esset. Iesus autem declinavit à turba, constituta in loco. Postea invenit eum Iesus in templo, & dixit illi: Ecce sanus factus es; jam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat.

Oremus.

Respice, Domine, famulum tuum (famulam tuam) infirmitate sui corporis laborantem, & animam refove quam creasti, ut castigationibus emendatus, (emendata,) continuo se sentiat tua medicina salvatum. (salvatam.) Per Christum Dominum nostrum.
Resp. Amen.

Psalmus 90.

Qui habitat in adiutorio Altissimi: in protectione Dei cæli commorabitur.

Dicet

Dicet Domino, Susceptor meus es tu, & refugium meum : Deus meus, sperabo in eum.

Quoniam ipse liberavit me de laqueo venantium : & à verbo aspero.

Scapulis suis obumbrabit tibi : & sub pennis ejus sperabis.

Scuto circumdabit te veritas ejus: non timebis à timore nocturno.

A sagitta volante in die, à negotio perambulante in tenebris : ab incurfu & dæmonio meridiano.

Cadent à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis : ad te autem non appropinquabit.

Verumtamen oculis tuis considerabis : & retributionem peccatorum videbis.

Quoniam tu es, Domine, spes mea : altissimum posuisti refugium tuum.

Non accedet ad te malum : & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo.

Quoniam Angelis suis mandavit de te : ut custodiant te in omnibus viis tuis.

In manibus portabunt te : ne forte offendas ad lapidem pedem tuum.

Super aspidem & basiliscum ambulabis : & conculcabis leonem, & draconem.

Quoniam in me speravit, liberabo eum :
protegam eum, quoniam cognovit nomen
meum.

Clamabit ad me, & ego exaudiam eum :
cum ipso sum in tribulatione ; eripiam eum,
& glorificabo eum.

Longitudine dierum replebo eum : &
ostendam illi salutare meum.

Gloria Patri. Sicut erat. Oremus.

OMnipotens sempiterne Deus, infirmita-
tem famuli tui (famulæ tuæ) propitius
respice, atque ad protegendum eum (eam)
dexteram tuæ majestatis extende. Per Chri-
stum Dominum nostrum. *Resp.* Amen.

*Completa Oratione ultima, Sacerdos imponat dex-
teram manum super caput infirmi, & dicat :*

Super ægros manus imponent, & bene ha-
bebunt. Iesus, Mariæ filius, mundi salus, &
Dominus, meritis & intercessione sancto-
rum Apostolorum suorum Petri & Pauli,
& omnium Sanctorum, sit tibi clemens &
propitius. Amen. *Postea dicat Vers.* Dominus
vobiscum. *Resp.* Et cum spiritu tuo.

Vers. Initium sancti Euangelii secundum
Ioannem. *Resp.* Gloria tibi Domine.

IN principio erat verbum, & verbum erat
apud Deum, & Deus erat verbum. Hoc e-

rat

rat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt: & sine ipso factum est nihil, quod factum est, in ipso vita erat, & vita erat lux hominum: & lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt. Fuit homo missus à Deo, cui nomen erat Ioannes. Hic venit in testimonium, ut testimonium perhiberet de lumine, ut omnes crederent per illum. Non erat ille lux, sed ut testimonium perhiberet de lumine. Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. In mundo erat, & mundus per ipsum factus est, & mundus eum non cognovit. In propria venit, & sui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, his, qui credunt in nomine ejus: qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. Et verbum caro factum est, & habitavit in nobis: & vidimus gloriam ejus, gloriam quasi unigeniti à Patre, plenum gratiæ & veritatis. *Resp.* Deo gratias.

Postea, benedicens infirmum, subjungat, dicens:

Benedictio Dei omnipotentis, Patris, ✠ & Filii, & Spiritus sancti, descendat super te, & maneat semper. *Resp.* Amen.

Deinde aspergat eum aqua benedicta.

Si fuerint plures infirmi in eodem cubiculo vel loco, preces & orationes predicta dicantur super eos in numero plurali.

Quae omnia etiam poterunt arbitrio Sacerdotis breviora fieri.

Modus juvandi morientes.

In grave morbo, Parochus infirmum frequentius visitabit, & ad salutem diligenter juvare non desinet; monebitque, instante periculo se confestim vocari, ut in tempore praesto sit morienti; sumptoque sanctissimo Viatico, & sacra Vnctione adhibita, si periculum immineat, statim commendationis animae officium praestabit, de quo infra. Sed, si tempus suppetat, sequentia pietatis officia praestare poterit, ubi ita expedire judicaverit pro conditione personae.

Ac primo, si agrotus indulgentiam, legitima autoritate concessam, consequi possit, eam illi reducat ad mentem, proponatque quid ad eam consequendam agi debeat: praesertim, ut contrito corde sanctissimum nomen Iesu semel vel saepius invocet.

Deinde hortetur infirmum & excitet, ut, dum mente viget, eliciat actus fidei, spei, & charitatis, aliarumque virtutum; nempe,

Vt firmiter credat omnes articulos fidei, & quidquid sancta Romana Ecclesia Catholica & Apostolica credit & docet.

Vt speret, Christum Dominum nostrum, pro sua immensa clementia, sibi fore propitium, & merito ejus Sanctissimae Passionis, & per intercessionem Beatæ Mariæ & omnium Sanctorum, se vitam æternam consequuturum.

Vt toto corde diligat, & maxime diligere cupiat, Dominum Deum ea dilectione, qua illum diligunt Beati Sanctique omnes.

Vt, ob